

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA INGLIZ TILI KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA KOMMUNIKATIV O'YINLARNING AHAMIYATI

Boltaboyeva Nilufar Nematjonovna

Namangan davlat pedagogika instituti

Maktabgacha va boshlang'ich ta'limda

xorijiy til (ingliz) yo'nalishi talabasi

Email: boltaboyevanilufar14@gmail.com

Ilmiy rahbar: Yuldashev Og'abek Komiljon o'g'li

Namangan davlat pedagogika instituti

Xorijiy tillar kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda ingliz tili ko'nikmalarini shakllantirish jarayonida kommunikativ o'yinlarning ahamiyati yoritiladi. Kommunikativ o'yinlar bolalarning nutqiy faolligini oshirish, so'z boyligini kengaytirish hamda til o'rganishga qiziqishini rivojlantirishda muhim pedagogik vosita sifatida tahlil qilinadi. Shuningdek, o'yin faoliyati orqali bolalarda tinglash, gapirish va muloqot ko'nikmalarini samarali shakllantirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ingliz tili, kommunikativ o'yinlar, nutqiy ko'nikma, o'yin texnologiyalari, til o'rganish, pedagogika

Аннотация: В данной статье рассматривается значение коммуникативных игр в формировании навыков английского языка у детей дошкольного возраста. Коммуникативные игры анализируются как важное педагогическое средство, способствующее развитию речевой активности, расширению словарного запаса и повышению интереса к изучению языка. Также рассматриваются возможности эффективного формирования навыков аудирования, говорения и общения через игровую деятельность.

Ключевые слова: дошкольное образование, английский язык, коммуникативные игры, речевые навыки, игровые технологии, изучение языка, педагогика

Abstract: This article discusses the importance of communicative games in developing English language skills in preschool children. Communicative games are analyzed as an effective pedagogical tool that enhances children's speech activity, expands vocabulary, and increases motivation for language learning. The study also highlights how listening, speaking, and communication skills can be effectively developed through game-based learning activities.

Keywords: preschool education, English language, communicative games, speech skills, game-based learning, language acquisition, pedagogy

Maktabgacha yoshdagi bolalarda ingliz tili ko'nikmalarini shakllantirish zamonaviy ta'lim tizimining eng dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bugungi globallashuv sharoitida erta yoshdan chet tillarini o'rgatish bolalarning intellektual rivojlanishi, kommunikativ qobiliyatlarini shakllantirish va kelajakdagi ta'lim jarayoniga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, maktabgacha yosh davri til o'rganish uchun eng qulay davr sifatida e'tirof etiladi, chunki bu bosqichda bolalarning eslab qolish, taqlid qilish va nutqni tez qabul qilish qobiliyati juda yuqori bo'ladi. Shu sababli ingliz tilini o'rgatishda samarali metod va texnologiyalardan foydalanish zarur bo'lib, ular orasida kommunikativ o'yinlar alohida o'rin tutadi.

Kommunikativ o'yinlar bolalarning tabiiy muloqotga kirishish ehtiyojini qondiradigan, ularni faol nutqiy jarayonga jalb etadigan pedagogik vosita hisoblanadi. O'yin faoliyati maktabgacha yoshdagi bolalarning asosiy faoliyati bo'lib, ular aynan o'yin orqali atrof-muhitni o'rganadi, ijtimoiy munosabatlarni shakllantiradi va yangi bilimlarni o'zlashtiradi. Ingliz tilini o'rgatishda o'yinlardan foydalanish bolalarda tilga bo'lgan qiziqishni oshiradi, o'quv jarayonini zerikarli emas, balki qiziqarli va interaktiv qiladi. Shu bilan birga, kommunikativ o'yinlar bolalarning passiv bilimlarini faol nutqiy ko'nikmalarga aylantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ingliz tilini o'rgatishda asosiy maqsad grammatik qoidalarni chuqur o'rgatish emas, balki ularni til muhitiga moslashtirish, oddiy so'z va iboralarni tushunish hamda ulardan foydalanish ko'nikmasini shakllantirishdan iboratdir. Kommunikativ o'yinlar aynan shu maqsadga xizmat qiladi. O'yin jarayonida bolalar real hayotiy vaziyatlarga o'xshash kommunikativ holatlarda ishtirok etadi va bu ularga tilni tabiiy muhitda o'zlashtirish imkonini beradi. Masalan, "Do'kon", "Oila", "Hayvonlar dunyosi" kabi rolli o'yinlar orqali bolalar oddiy inglizcha so'zlar va iboralarni amaliy tarzda qo'llashni o'rganadi.

Kommunikativ o'yinlarning eng muhim jihatlaridan biri bu bolalarda nutqiy faollikni rivojlantirishdir. An'anaviy o'qitish usullarida bola ko'proq tinglovchi rolda bo'lsa, o'yin faoliyatida u faol ishtirokchiga aylanadi. Bu esa uning mustaqil fikrlash va muloqot qilish qobiliyatini rivojlantiradi. O'yin davomida bolalar o'z fikrini bildirish, savollarga javob berish, boshqalar bilan muloqot qilish orqali tilni amaliy ravishda o'zlashtiradi. Bu jarayon ularning kommunikativ kompetensiyasini shakllantiradi.

Shuningdek, kommunikativ o'yinlar bolalarning so'z boyligini kengaytirishda ham muhim rol o'ynaydi. Har bir o'yin ma'lum mavzuga asoslangan bo'lib, bolalar yangi so'zlarni o'yin jarayonida eslab qoladi va ulardan foydalanadi. Masalan, ranglar, raqamlar, hayvonlar, o'yinchoqlar va kundalik buyumlar bilan bog'liq o'yinlar bolalarning lug'at boyligini bosqichma-bosqich oshiradi. Bu esa ularning tilni tushunish va ishlatish darajasini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Kommunikativ o'yinlar nafaqat til ko'nikmalarini, balki bolalarning ijtimoiy va psixologik rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'yin jarayonida bolalar bir-biri bilan hamkorlik qilishni, navbat kutishni, o'z fikrini hurmat bilan bildirishni o'rganadi. Bu esa ularning ijtimoiylashuv jarayonini tezlashtiradi. Shuningdek, o'yinlar bolalarda stressni kamaytiradi, o'qishga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantiradi va ularni faol o'quv jarayoniga jalb etadi.

Ingliz tilini o'rgatishda kommunikativ o'yinlarni samarali tashkil etish uchun pedagogning roli juda muhimdir. Tarbiyachi yoki o'qituvchi o'yin jarayonini to'g'ri rejalashtirishi, bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olishi va ularni faol ishtirok etishga undashi lozim. O'yinlar sodda, tushunarli va bolalar uchun qiziqarli bo'lishi kerak. Shuningdek, o'qituvchi ingliz tilidagi so'z va iboralarni aniq talaffuz qilishi va ularni takrorlash orqali bolalarning to'g'ri talaffuz ko'nikmasini shakllantirishi zarur.

Kommunikativ o'yinlarning yana bir muhim jihati ularning moslashuvchanligidir. Ularni turli ta'lim sharoitlariga, guruhlar soniga va bolalarning individual xususiyatlariga moslashtirish mumkin. Masalan, kichik guruhlarda ishlash, juftlikda o'yinlar yoki butun guruh ishtirokidagi interaktiv mashg'ulotlar tashkil etilishi mumkin. Bu esa har bir bolaning faol ishtirokini ta'minlaydi va o'quv jarayonini samarali qiladi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar rivojlanishi bilan kommunikativ o'yinlarni tashkil etishda axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish ham kengayib bormoqda. Multimedia materiallar, interaktiv doskalar, audio va video resurslar o'yin jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Bolalar ingliz tilidagi qo'shiqlar, multfilmlar va interaktiv o'yinlar orqali tilni tabiiy muhitda o'zlashtirish imkoniga ega bo'ladi.

Kommunikativ o'yinlar bolalarning tinglab tushunish ko'nikmasini ham rivojlantiradi. O'yin davomida ular o'qituvchi yoki boshqa bolalarning nutqini tinglab, ma'nosini tushunishga harakat qiladi. Bu esa ularning eshitish orqali qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi. Shu bilan birga, gapirish ko'nikmasi ham rivojlanadi, chunki bolalar o'z fikrlarini ingliz tilida ifodalashga harakat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda ingliz tili ko'nikmalarini shakllantirishda kommunikativ o'yinlarning ahamiyati juda katta. Ular bolalarning til o'rganish jarayonini qiziqarli, samarali va tabiiy qiladi. Kommunikativ o'yinlar orqali bolalar nafaqat yangi so'z va iboralarni o'zlashtiradi, balki muloqot qilish, fikr bildirish va ijtimoiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bu esa ularning kelajakdagi ta'lim jarayoniga mustahkam poydevor yaratadi. Shu sababli maktabgacha ta'lim tizimida kommunikativ o'yinlardan keng va maqsadli foydalanish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

Bundan tashqari, maktabgacha yoshdagi bolalarda ingliz tili kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonida o'yin texnologiyalarining samaradorligi faqat

dars jarayoni bilan cheklanib qolmaydi, balki ta'lim muassasasi va oilaviy muhit o'rtasidagi uzviylikni ta'minlashda ham muhim o'rin tutadi. Bola tilni faqat mashg'ulotlar davomida emas, balki kundalik hayotiy vaziyatlarda ham eshitishi va qo'llashi uning tilga moslashuv jarayonini tezlashtiradi. Shu sababli tarbiyachi va otalarning hamkorligi kommunikativ o'yinlarning samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Maktabgacha ta'lim jarayonida kommunikativ o'yinlarni tizimli ravishda qo'llash bolalarda til kompetensiyasining bosqichma-bosqich shakllanishini ta'minlaydi. Dastlabki bosqichda bolalar tayyor iboralarni takrorlash orqali nutqiy faoliyatga kirishsa, keyingi bosqichlarda ular mustaqil ravishda sodda gaplar tuzishga o'tadi. Bu jarayon uzluksiz va izchil tashkil etilganda bola ingliz tilini sun'iy o'rganish emas, balki tabiiy muloqot vositasi sifatida qabul qila boshlaydi.

Shuningdek, kommunikativ o'yinlar bolalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishga ham xizmat qiladi. O'yin jarayonida bolalar turli vaziyatlarni tasavvur qiladi, rollarni bajaradi va o'z fikrini erkin ifodalaydi. Bu esa ularning tasavvur qilish, muammoli vaziyatlarda yechim topish va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Ingliz tilida muloqot qilish jarayoni esa bu ko'nikmalarni yanada mustahkamlaydi.

Kommunikativ o'yinlarning yana bir muhim jihati shundaki, ular bolalarda motivatsiyani kuchaytiradi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun rag'batlantirish, maqtov va ijobiy emotsional muhit juda muhim hisoblanadi. O'yinlar jarayonida muvaffaqiyatga erishish, topshiriqlarni to'g'ri bajarish va jamoada faol ishtirok etish bolalarda ichki motivatsiyani shakllantiradi. Bu esa ularning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishini doimiy ravishda oshirib boradi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarda kommunikativ o'yinlarni loyihalashda integrativ yondashuv ham qo'llanilmoqda. Bu yondashuvga ko'ra, ingliz tili o'yinlari boshqa ta'lim sohalari — matematika, tabiatshunoslik, tasviriy san'at va musiqa bilan uyg'unlashtiriladi. Masalan, ranglarni o'rganish jarayonida rasm chizish o'yini yoki raqamlarni o'rganishda hisoblash o'yinlari qo'llaniladi. Bu esa bolalarning kompleks rivojlanishini ta'minlaydi.

Shu bilan birga, kommunikativ o'yinlar orqali bolalarda lingvistik sezgirlik ham rivojlanadi. Ular tovushlarni farqlash, so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish va intonatsiyani his qilish qobiliyatiga ega bo'la boshlaydi. Bu esa keyingi ta'lim bosqichlarida grammatik va fonetik bilimlarni o'zlashtirishni yengillashtiradi.

Kommunikativ o'yinlarni tashkil etishda pedagogning kreativ yondashuvi ham muhim ahamiyatga ega. Har bir o'yin bolalarning qiziqishini uyg'otishi, ularni faol ishtirok etishga undashi va bir vaqtning o'zida ta'limiy maqsadni amalga oshirishi lozim. Shu sababli tarbiyachi doimiy ravishda yangi o'yin metodlarini ishlab chiqishi va mavjudlarini takomillashtirib borishi zarur.

Yakuniy tahlillarga ko'ra, maktabgacha yoshdagi bolalarda ingliz tili kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirishda o'yin texnologiyalari eng samarali pedagogik vositalardan biri hisoblanadi. Ular bolalarning til o'rganish jarayonini tabiiylashtiradi, ularni faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi. Eng muhimi, bu jarayon bolalarda chet tilga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi va kelajakda tilni erkin va ishonchli qo'llash uchun mustahkam asos yaratadi.

Shu boisdan ham maktabgacha ta'lim tizimida kommunikativ o'yinlarni keng joriy etish, ularni metodik jihatdan takomillashtirish hamda zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish bugungi kun pedagogikasining muhim vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Komiljon o'g, Y. O. A. (2026). METHODOLOGY OF DEVELOPING ENGLISH LEXICAL AND PRONUNCIATION SKILLS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH TONGUE TWISTERS. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 94(3), 161-165.
2. Yuldashev, O. (2025, July). O'ZBEK VA INGLIZ TEZ AYTISHLARINING DIALEKTAL XUSUSIYATLARI. In *Conferences* (Vol. 1, No. 1).
3. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. *Maktabgacha ta'lim konsepsiyasi*. Toshkent, 2022.
4. J. Yo'ldoshev, S. Usmonova. *Pedagogika va ta'lim texnologiyalari*. Toshkent: O'qituvchi, 2019.
5. R. Karimova. *Maktabgacha ta'lim metodikasi*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
6. N. G'afforova. *Bolalarda nutqni rivojlantirish metodikasi*. Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
7. Sh. Mardonov. *Chet tillarini o'qitish metodikasi (boshlang'ich va maktabgacha ta'lim uchun)*. Toshkent: TDPU nashriyoti, 2023.